

Milan KRUHEK, **Knezovi Modruški Bernardin i Krsto Frankopan: mačem i govorom za Hrvatsku**, Katedra Čakavskog sabora Modruše, Modruš, 2016., 182 str.

U knjizi pod gornjim naslovom koja se ovdje prikazuje u fokusu su istraživanja životni put i djelovanje dvojice Frankopana – Bernardina (1453. – 1530.) i njegova sina Krste (1482. – 1527.), značajnih protagonista hrvatske povijesti u drugoj polovici 15. i u prvim desetljećima 16. stoljeća.

Uvodni dio knjige (7-22) sadrži sažet pregled povijesti grada Modruša – sjela knezova Frankopana sve do kraja toga roda u 17. stoljeću (1671.). Riječ je srednjovjekovnoj hrvatskoj župi koja se, prema mišljenju autora, može smatrati jednom od najstarijih povijesnih upravnih zajednica Hrvatske. U svom je povijesnom razvoju i rastu Modruš bio važno sjedište hrvatske pismenosti i kulture, grad s mnogo crkava, samostana dominikanaca i franjevac a te konačno grad biskupa Krbavsko-modruške biskupije. Završni dio uvodne cjeline posvećen je genalogiji, odnosno obiteljskom nasljednom stablu Bernardina i Krste Frankopana, pri čemu se naglašava kako je od Bernardinova oca Stjepana ta obitelj stekla pridjevak Modruški.

Prva od dvije središnje cjeline posvećena je Bernardinu Frankopanu Modruškom (25-99). Glavna je pozornost autora pritom usmjerena na mlade godine Bernardinova života, obrazovanje, ali i na teške vojno-političke prilike (osmanska ugroza) koje su u to vrijeme zadesile Hrvatsku, a samom time i posjede Frankopana. Uz navedeno, obitelj se zatekla na stjecištu sukoba između njemačkoga cara i ugarsko-hrvatskoga kralja Matije Korvina ali i Mletačke Republike s treće strane. Frankopani su u tim srazovima gubili bitke, ali su ipak vještim diplomatskim rješenjima, u okviru zadanih prilika, uspijevali opstati i na Modrušu i u svojim drugim vinodolskim utvrđenim kaštelima. Kralj Matija Korvin koji se kasnije vratio svojim europskim ratovima, napadom na frankopanske feudalne interese i otimanjem njihovih utvrda nije bitno ojačao obrambenu moć Hrvatske, ali je tom nepravdom otvorio put za neprijateljstvo s Frankopanima. U nastavku knjige autor obrađuje Bernardinov boravak u Napulju i širenje rodbinskih veza u Italiji (brak s Lujzom Aragonskom), ukazuje na tijek daljnjih odnosa s kraljem Matijom Korvinom, ali i na brak svoje kćeri Beatrice s Ivanišem Korvinom, kao i na Bernardinovo učešće u Krbavskom boju 1493. godine. Suzbijanje osmanskih napada bilo je, razvidno je iz teksta, prioritet Bernardinove vojne, ali i diplomatske aktivnosti, najpoznatije po čuvenom govoru za Hrvatsku na saboru njemačkoga plemstva u Nürnbergu, održanom mjeseca studenoga 1522. godine. Na hrvatskoj političkoj sceni uslijedilo je priznanje nadvojvode Ferdinanda Habsburškoga za hrvatskoga kralja, Mohačka bitka 1526. godine i težak poraz kršćanske vojske. Sveukupno, zaključuje autor, Bernardin Frankopan može se nedvojbeno smatrati prevažnim akterom hrvatske povijesti toga vremena. Brojna su njegova hrvatska pisma pisana glagoljicom, brojne su njegove molbe i pretstavke otposlane na dvorove vladarskih kuća Europe, u kojima moli, traži, obrazlaže potrebu pomaganja obrane Hrvatskoga Kraljevstva. Naposljetku, o njegovim životnim nastojanjima (održati se i braniti se na svojoj zemlji) posvjedočuje graditeljska aktivnost – obnova utvrda svojih starih gradova, a na samom početku 16. stoljeća i izgradnja novih, modernih renesansnih obrambenih kaštela (od Drivenika u Vinodolu do Novigrada na Dobri u ozaljskom kraju).

Druga se cjelina knjige (101-175) odnosi na djelovanje Bernardinova sina Krste, velikaša čiji je životni put bio tijesno i dramatično isprepleten s likovima europskih kraljevskih i plemićkih dvorova, crkvenih dostojanstvenika i mletačke građanske vlastele, kao i s rodbinskim i vojnim vezama talijanskoga, ugarskoga i hrvatskoga plemstva. Prate se njegove mladenačke godine, ratna služba kod njemačkoga cara Maksimilijana (1505. – 1514.) i ženidba s Apolonijom Lang od Wellenburga. Raščlanjuje se Krstino sudjelovanje u ratu, koji su car Maksimilijan i papa Julije II. vodili protiv Mletačke Republike i francuskoga kralja te njegovo zatočeništvo u Mlecima od 9. lipnja 1514. do 5. siječnja 1519. godine, pri čemu je sudbinu toga velikaša slijedila i supruga mu Apolonija. Njihov je molitvenik (njemačko-rimski brevijar) upravo i tiskan u Mlecima 1518. godine. Krstin povratak u domovinu te slavni govor za Hrvatsku i njezinu obranu pred papom Hadrijanom VI. 1523. godine zorno oslikavaju ne samo bremenite životne okolnosti koje su pratile karijeru Krste Frankopana nego i izravno posvjedočuju o neizvjesnosti opstanka Hrvatsko-Ugarskoga Kraljevstva. Završna poglavlja o Krsti Frankopanu bave se njegovim ponovnim političkim djelovanjem, odnosom izborom Ferdinanda Habsburškoga za kralja kao i Mohačkom bitkom. Cjelina završava Krstinom tragičnom pogibijom 27. rujna 1527. godine kod Varaždina i pokopom u rodnom Modrušu. Naposljetku, autor se bavi i zadužbinom Krste i Apolonije Frankopan u Ozaljskim Sveticama – zavjetna crkva Majke Božje, koja je vrijedan spomen kasnogotičke sakralne arhitekture karlovačko-ozaljskoga kraja.

Na kraju knjige sadržan je dio obiteljskog stabla knezova Modruških (176), pregled uporabljenih izvora i literature (177-180), kao i isječci iz recenzija (181-182).

Knjiga Milana Kruheka, uvaženoga povjesničara i arheologa, stručnjaka za ranonovovjekovnu povijest hrvatskoga sjevera, pisana je tečnim jezikom i namjenjena je široj čitateljskoj publici. Također je monografsko vrijedno djelo koje će zasigurno biti i nezaobilazna literatura znanstvenicima usmjerenim na povijest Hrvatske u prijelomnim desetljećima njezina opstanka kao i proučavateljima bogate i još uvijek nedovoljno istražene povijesti moćnoga frankopanskog roda.

Lovorka Čoralić